

รูปแบบของธุรกิจ

อาจารย์วัฒนา เอกปมิตรศิลป์

การเลือกรูปแบบธุรกิจของผู้เป็นเจ้าของ

- เมื่อผู้ประกอบการจะจัดตั้งธุรกิจขึ้น จะต้องตัดสินใจในเรื่องรูปแบบของการเป็นเจ้าของธุรกิจ การเลือกรูปแบบเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้เป็นเจ้าของธุรกิจสามารถสะท้อนถึงคุณลักษณะพิเศษด้านธุรกิจอันหลากหลาย ที่ให้อิทธิพลต่อคุณค่าของธุรกิจ
- เมื่อพิจารณาจากมุมมองของเจ้าของธุรกิจ อะไรคือรูปแบบในอุดมคติของการเป็นเจ้าของธุรกิจ ใช้ปัจจัยอะไรมาเลือกรูปแบบของเจ้าของธุรกิจ อะไรคือความเสี่ยงในมุมมองของผู้เป็นเจ้าของธุรกิจ

รูปแบบการเป็นเจ้าของธุรกิจ

ผู้ประกอบการจะเลือกรูปแบบธุรกิจรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ในจำนวนรูปแบบของการเป็นเจ้าของธุรกิจ ที่เป็นไปได้ดังนี้

1. ธุรกิจแบบกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole proprietorship)
2. ธุรกิจแบบ ห้างหุ้นส่วน (Partnership)
3. ธุรกิจแบบ บริษัท จำกัด (Corporation)
4. ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises)
5. ธุรกิจแบบแฟรนไชส์ (Franchising)

ธุรกิจแบบกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole proprietorship)

เป็นกิจการธุรกิจที่สร้างขึ้นโดยบุคคลธรรมดาเป็นผู้ลงทุนหรือเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว โดยดำเนินกิจการด้วยตนเอง และบุคคลใกล้ชิดส่วนใหญ่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันช่วยกันดำเนินกิจการ ผู้เป็นเจ้าของมักจะต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจปัญหาของกิจการ ซึ่งเรียกว่า “ผู้จัดการ” ซึ่งผู้จัดการอาจเป็นผู้ลงทุนหรือบุคคลอื่นซึ่งผู้ลงทุนมอบหมายก็ได้ กิจการประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นกิจการประเภทค้าปลีก และกิจการบริการที่มีอยู่กระจายจัดกระจายทั่วประเทศไทย

ลักษณะพิเศษของกิจการเจ้าของคนเดียว

ผู้ที่ประกอบธุรกิจแบบกิจการเจ้าของคนเดียวนี้ จะต้องยอมรับในความรับผิดชอบทั้งหมด สำหรับการปฏิบัติการของกิจการ ความกดดันในความรับผิดชอบเหล่านี้มีมากกว่าความรับผิดชอบของลูกค้าทั่วไป ดังนั้นผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการยังจะต้องสามารถทำงานในเวลาที่ยืดหยุ่นได้ ดังนั้นพวกเขาจะต้องพร้อมที่จะทำงานได้ทุกเวลา และอาจถึงกับจะต้องเข้ามาทำงานแทนลูกค้าที่ไม่สามารถมาทำงานไม่ได้ได้ด้วย เพื่อที่กิจการจะได้เกิดความสำเร็จของธุรกิจ และถือว่าเป็นการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในการตรวจสอบการปฏิบัติการของธุรกิจโดยตลอด

ดังนั้นกิจการเจ้าของคนเดียวที่ประสบผลสำเร็จจำนวนมาก มักจะมีประสบการณ์ในการทำงานในตลาดที่เคยทำธุรกิจแข่งขันมาก่อน หรือบางครั้งก็ผ่านการเป็นลูกจ้างมาก่อนเสมอ

ข้อดีของกิจการเจ้าของคนเดียว

1. รายได้ทั้งหมดจะเป็นของเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว คือ ผู้เป็นเจ้าของไม่จำเป็นต้องแบ่งปันรายได้ให้ผู้อื่น ดังนั้นรางวัลของการจัดตั้งธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจะกลับมายังผู้เป็นเจ้าของกิจการ
2. มีโครงสร้างองค์กรแบบง่ายๆ คือ การจัดตั้งธุรกิจแบบนี้จะเป็นแบบง่ายๆ ข้อกำหนดด้านกฎหมายก็จะมีน้อยมาก จะจัดตั้งหรือจะเลิกกิจการเมื่อใดก็ได้ เพียงแต่นำหลักฐานไปจดทะเบียนพาณิชย์และขออนุญาตต่างๆ ได้ด้วยตนเอง
3. มีอิสระในการบริหารงานและมีความคล่องตัว คือสามารถตัดสินใจในกิจการได้ทันที รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น เจ้าของภัตตาคารสามารถตัดสินใจออกเมนูตามอาหาร ตั้งราคา และจ่ายเงินลูกจ้างได้ตามความต้องการ

ข้อดีของกิจการเจ้าของคนเดียว (ต่อ)

4. สามารถสนองความต้องการของลูกค้าได้ดี ส่วนใหญ่มักจะมีความคุ้นเคยกับลูกค้า สามารถจัดหาสินค้ามาสนองความต้องการของลูกค้าได้ทั่วถึง
5. เจ้าของกิจการมักทุ่มเท เอาใจใส่ดูแลกิจการของตนเอง คือเพราะผลได้ผลเสียจะเป็นของตนเองเพียงผู้เดียว ดังนั้น จึงพยายามดูแลลดต้นทุน ลดความสูญเสีย ขณะเดียวกัน ก็พยายามสร้างคุณภาพ ประสิทธิภาพในสินค้าและบริการ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการบริหารก็สามารถควบคุมได้

ข้อดีของกิจการเจ้าของคนเดียว มีดังนี้

- 1. เรื่องของการสูญเสียหากธุรกิจไม่ประสบผลสำเร็จ** คือผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการคนเดียวถ้าเกิดกิจการพบกับความสูญเสียทั้งหมด เจ้าของกิจการก็จะพบกับความสูญเสียเพียงคนเดียว
- 2. ความรับผิดชอบหนี้สินที่ไม่จำกัด** การที่กิจการเจ้าของคนเดียวมีหนี้สินที่ไม่จำกัด หมายถึง ไม่จำกัดในหนี้สินที่เจ้าของเป็นหนี้ที่ต้องรับผิดชอบ หากเจ้าของกิจการถูกฟ้อง ผู้เป็นเจ้าของกิจการก็จะเป็นผู้รับผิดชอบหนี้แต่เพียงผู้เดียว
- 3. เงินทุนที่จำกัด** เจ้าของกิจการอาจจะมีเงินทุนในการลงทุนน้อย ดังนั้นผู้เป็นเจ้าของกิจการยากที่จะดำเนินธุรกิจได้ เช่น ธุรกิจการผลิตเครื่องบิน ธุรกิจการก่อสร้างเรือ หรือการเป็นผู้ผลิตคอมพิวเตอร์และธุรกิจอื่นๆ เพราะต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก

ข้อดีของกิจการเจ้าของคนเดียว (ต่อ)

4. ภาระที่จำกัด ธุรกิจแบบกิจการเจ้าของคนเดียว ผู้ที่เป็นเจ้าของจะมีภาระที่จำกัด อาจจะไม่สามารถที่จะควบคุมส่วนงานทั้งหมดของธุรกิจได้ ตัวอย่างเช่น ผู้เป็นเจ้าของกิจการแบบนี้อาจจะพบความยุ่งยากลำบากในการปฏิบัติการด้านความรู้ ภาระที่สำคัญ เนื่องจากอาจจะมีความจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่หลากหลาย เข้ามาบริหารจัดการ

5. ระยะเวลาของธุรกิจอาจจำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสุขภาพและชีวิตของเจ้าของ ถ้าหากเจ้าของเจ็บป่วย หรือมีความจำเป็นจะต้องละทิ้งธุรกิจ และไม่สามารถหาผู้มารับช่วง ดำเนินการต่อไป กิจการก็อาจจะต้องล้มเลิกไปได้

การจัดตั้งธุรกิจแบบกิจการเจ้าของคนเดียว

- การจัดตั้งมีขั้นตอนดังนี้
 1. การจดทะเบียนพาณิชย์ คือ ต้องไปจดทะเบียนพาณิชย์ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่เริ่มประกอบธุรกิจ ส่วนมากไปยื่นที่สำนักงานงานพาณิชย์จังหวัด
 2. การขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ผู้ประกอบการต้องไปยื่นขอบัตรและเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของนิติบุคคลที่สำนักงานภาษีสรรพากรในพื้นที่นั้นๆ
 3. การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ที่ประกอบธุรกิจต้องไปจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มโดยไปจดทะเบียนที่สำนักงานภาษีสรรพากรพื้นที่

ธุรกิจแบบห้างหุ้นส่วน

- ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 บัญญัติว่า "ห้างหุ้นส่วน คือ สัญญา ซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แก่กิจการที่ทำนั้น" จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า กิจการห้างหุ้นส่วน คือ กิจการที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันลงทุนและดำเนินกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งผลกำไรที่ได้จากการดำเนินงาน ซึ่งธุรกิจประเภทนี้สืบต่อมาจากธุรกิจเจ้าของคนเดียว เมื่อกิจการดำเนินงานก้าวหน้าขึ้น ต้องการเงินทุนและการจัดการเพิ่มขึ้น จึงต้องหาบุคคลที่ไว้วางใจได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมดำเนินงาน ทำให้กิจการ มีขนาดใหญ่ขึ้น การบริหารงานมีประสิทธิภาพมีสูงกว่าเดิม

ลักษณะของกิจการห้างหุ้นส่วน

1. มีผู้ร่วมเป็นหุ้นส่วนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงทำสัญญาร่วมกันดำเนินงาน ซึ่งอาจกระทำด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร
2. มีการลงทุนร่วมกัน โดยนำเงินสด ทรัพย์สินหรือแรงงานมาลงทุนตามข้อตกลง
3. มีการกระทำกิจการอย่างเดียวกันร่วมกัน
4. มีความประสงค์แบ่งผลกำไรกันตามข้อตกลง

ประเภทกิจการห้างหุ้นส่วน

- ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งห้างหุ้นส่วนออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ

ห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ ห้างหุ้นส่วนที่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงมีสิทธิ ดำเนินกิจการในนามห้างหุ้นส่วนได้ ซึ่งห้างหุ้นส่วนสามัญจะจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ จึงแบ่งห้างหุ้นส่วนสามัญได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล มีสภาพเป็นนิติบุคคล จะต้องใช้คำว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ประกอบหน้าชื่อห้างเสมอ ห้างหุ้นส่วนประเภทนี้จะต้องระบุชื่อผู้เป็นหุ้นส่วน ผู้จัดการไว้ชัดเจน ซึ่งจะมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ และหุ้นส่วนผู้จัดการเท่านั้น ที่มีสิทธิเข้าจัดการงาน ของห้างหุ้นส่วน และทำนิติกรรมต่างๆ ในนามห้างหุ้นส่วนได้

1.2 ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน มีฐานะเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาของห้างหุ้นส่วน กฎหมายให้ถือว่า ผู้เป็นหุ้นส่วน ทุกคน มีสิทธิเข้าจัดการงานของห้างหุ้นส่วนได้

ประเภทกิจการห้างหุ้นส่วน (ต่อ)

2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ ห้างหุ้นส่วนที่ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ห้างหุ้นส่วนประเภทนี้ต้องใช้คำว่า "ห้างหุ้นส่วนจำกัด" ประกอบหน้าชื่อของ ห้างหุ้นส่วนเสมอ ห้างหุ้นส่วนจำกัดประกอบด้วยผู้เป็นหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ

2.1 หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ เป็นหุ้นส่วนประเภทที่จำกัดความรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนเพียงไม่เกิน จำนวนเงินที่ตนรับ จะลงทุน ในห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนประเภทนี้ไม่มีสิทธิเข้าจัดการงานของห้างหุ้นส่วน มีสิทธิเพียงออกความเห็น รับเป็นที่ปรึกษาและทุนที่นำมาลงทุนต้องเป็นเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น จะเป็นแรงงานไม่ได้

2.2 หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ เป็นหุ้นส่วนประเภทที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน กฎหมายระบุว่า ต้องมีหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบอย่างน้อย 1 คน ในห้างหุ้นส่วนจำกัด หุ้นส่วนประเภทนี้มีสิทธิเข้าจัดการงานของห้างหุ้นส่วน และทุนที่นำมา ลงทุน เป็นเงิน ทรัพย์สินหรือแรงงานก็ได้

- ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 บัญญัติว่า "บริษัทจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าหุ้นเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ" จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้ การประกอบกิจการในรูปแบบ บริษัทจำกัดนี้เป็นที่นิยมมาก เพราะการประกอบธุรกิจส่วนใหญ่มักต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก การระดมเงินทุนกิจการในรูปแบบนี้จัดทำได้ง่ายและได้จำนวนมาก นอกจากเงินทุนที่ได้จะได้จากเจ้าของกิจการผู้เริ่มก่อตั้งแล้ว ยังมีการระดมเงินทุนจากบุคคลทั่วไปด้วย รวมทั้งการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหาร ที่มีความสามารถร่วมกันดำเนินกิจการ ส่งผลให้เป็นกิจการที่มีความมั่นคงและน่าเชื่อถือมากประเภทหนึ่ง

ลักษณะของบริษัทจำกัด

- ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 มาตรา 1096 ได้บัญญัติว่า บริษัทจำกัด คือ บริษัทประเภทที่จัดตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่าๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งใช้ให้ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ
 1. ความเป็นเจ้าของ เนื่องจากลักษณะของบริษัทมีการแบ่งทุนออกเป็นหุ้น ผู้ซื้อหุ้นของบริษัทเรียกว่า "ผู้ถือหุ้น" จะมีฐานะเป็นเจ้าของหุ้นไม่ใช่ เจ้าของ กิจการ แต่มีสิทธิได้รับประโยชน์ตอบแทนจากบริษัทคือ "เงินปันผล" ผู้เป็นเจ้าของกิจการก็คือนิติบุคคลที่เป็นบริษัทจำกัดนั่นเอง

ลักษณะของบริษัทจำกัด (ต่อ)

- การก่อตั้ง บริษัทจำกัดมีขั้นตอนในการก่อตั้งตามกฎหมาย ดังนี้
 - 1.1 มีบุคคลอย่างน้อย 7 คน มารวมกันจัดตั้ง บุคคลกลุ่มนี้เรียกว่า "คณะผู้ก่อการ"
 - 1.2 ทำหนังสือบริคณห์สนธิ ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับบริษัทที่จัดตั้งขึ้น ได้แก่ ชื่อบริษัท สถานที่ตั้งวัตถุประสงค์ ชื่อผู้ก่อการ อาชีพผู้ก่อการ ชนิดของหุ้นที่ออกจำหน่าย จำนวนหุ้น มูลค่าหุ้นและนำหนังสือบริคณห์สนธิไปจดทะเบียนที่กรมการค้า กระทรวงพาณิชย์
 - 1.3 คณะผู้จัดการจะต้องทำหนังสือชี้ชวน เพื่อให้มีผู้สนใจมาซื้อหุ้นของบริษัทและจะต้องดำเนินการ ให้มีผู้มาจองหุ้นของบริษัท จนครบจำนวนหุ้นที่ขอ จดทะเบียน
 - 1.4 เมื่อมีผู้จองหุ้นจนครบทุกหุ้นแล้ว บริษัทเรียกผู้จองหุ้นทุกคนประชุมจัดตั้งบริษัท โดยในที่ประชุมจะต้องเลือกตั้งกรรมการบริหารบริษัทอย่างน้อย 1 คน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการในการกระทำการแทนบริษัท และดำเนินการเรียกเก็บค่าหุ้นครั้งแรกอย่างน้อย 25% ของมูลค่าหุ้น
 - 1.5 หลังจากเรียกเก็บค่าหุ้นครั้งแรกแล้ว จึงไปขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดเพื่อให้มีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยนำเสนอการประชุม หนังสือบริคณห์สนธิระเบียบข้อบังคับไปขอจดทะเบียน
 - 1.6 ต้องมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทจำกัด
 - 1.7 ต้องมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ภายในราชอาณาจักร

บริษัทมหาชนจำกัด

ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2511 บริษัทมหาชนจำกัดมีโครงสร้างเหมือนกับบริษัทจำกัด คือ มีผู้ลงทุนเรียกว่า ผู้ถือหุ้น รับผิดชอบจำกัด ไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังไม่ชำระ มีคณะกรรมการเป็นผู้บริหาร แต่มีลักษณะบางประการที่แตกต่างจากบริษัทจำกัด คือ

1. มีกลุ่มผู้ก่อตั้งเป็นบุคคลธรรมดาตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป และมีกรรมการตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป
2. มีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป โดยผู้ถือหุ้นคนหนึ่งถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายทั้งหมดรวมกัน และไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด ส่วนหุ้นจำนวนที่เหลือบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะถือไว้ได้รายละเอียดไม่เกินร้อยละ 10
3. ต้องมีทุนที่ชำระด้วยตัวเงินไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท โดยมีมูลค่าหุ้นละเท่าๆ กันและจะต้องมีมูลค่าไม่ต่ำกว่าหุ้นละ 20 บาท และไม่เกินหุ้นละ 100 บาท

สหกรณ์ หมายความว่าคณะบุคคล ซึ่งรวมกันดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือ ซึ่งกัน และกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้" จากความหมายของสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ จะเห็นได้ว่า สหกรณ์ คือธุรกิจรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความประสงค์อย่างเดียวกันร่วมกันจัดตั้งลงทุนดำเนินการและเป็นเจ้าของร่วมกันด้วยความสมัครใจ ทำหน้าที่ใน ธุรกิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่สมาชิก รวมทั้งรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ ของสมาชิกให้ดีขึ้น

ลักษณะของกิจการสหกรณ์

1. เป็นการร่วมทุนของบุคคลตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป โดยไม่จำกัดจำนวน
2. เป็นการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของบุคคลที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยไม่คำนึงถึงสินทรัพย์
3. ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ เพราะสหกรณ์ดำเนินงานในรูปแบบ "โดยสมาชิกเพื่อสมาชิก"
4. สมาชิกทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำเนินงานสหกรณ์ เพราะการดำเนินงานเป็นไปในรูปแบบประชาธิปไตยสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้
5. มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก โดยไม่คำนึงถึงผลกำไร
6. การจัดตั้งมีการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการสหกรณ์ ไม่ได้อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประเภทของสหกรณ์

1. **สหกรณ์การเกษตร** เป็นสหกรณ์ที่มีสมาชิกประกอบด้วยเกษตรกร มีหน้าที่ในการจัดหาและให้บริการแก่สมาชิกในด้านการผลิตการเกษตร เช่น การจัดหาเงินทุน การจัดหาวัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ มาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูก
2. **สหกรณ์การประมง** จัดตั้งขึ้นในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพประมง ซึ่งส่วนใหญ่ อยู่ในจังหวัดชายทะเลทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และผู้ประกอบการ ด้านการประมง รวมถึงการจัดหาเงินทุนแลอุปกรณ์เกี่ยวกับการประมงจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาถูก และการจัดการด้านการตลาด เพื่อให้สามารถจำหน่าย ผลิตผลให้ได้ราคาดี
3. **สหกรณ์นิคม** เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหาหรือจัดสรรที่ดินให้แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ รวมถึงการจัดหาและอำนวยความสะดวก ในการประกอบอาชีพให้แก่สมาชิก เช่น การจัดหาเงินทุนอุปกรณ์การผลิตและเครื่องมือการผลิตมาจำหน่าย ตลอดจนการจัดการด้าน การตลาดให้อีกด้วย

ประเภทของสหกรณ์ (ต่อ)

- 4. สหกรณ์ร้านค้า** เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการด้านการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคจำหน่ายให้แก่สมาชิก ในราคายุติธรรม ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ใน เขตชุมชน ที่มีประชาชนหนาแน่น ในสถาบันศึกษา และหน่วยงาน อื่นๆ
- 5. สหกรณ์บริการ** เป็นสหกรณ์ที่ให้บริการแก่สมาชิกในด้านสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น สหกรณ์ไฟฟ้า สหกรณ์ แท็กซี่ รถรับจ้าง สหกรณ์การเคหะสถาน เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาบริการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ สมาชิกต้องการ และจะเรียกเก็บค่าบริการที่สหกรณ์จัดตั้งจากสมาชิกตามส่วนที่แต่ละคนใช้ประโยชน์ เมื่อ สมาชิกหมดความจำเป็นที่จะใช้บริการอาจเลิกได้ เช่น สหกรณ์การไฟฟ้า เมื่อใดห้องที่นั้นมีไฟฟ้าใช้ สมาชิก ก็หมดความจำเป็นที่จะใช้บริการของสหกรณ์ สหกรณ์ก็จะเลิกได้
- 6. สหกรณ์ออมทรัพย์หรือสหกรณ์ธณกิจ** เป็นสหกรณ์ที่สมาชิกร่วมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการออมเงินในหมู่ สมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้กั้มเงินในยามจำเป็น ด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำ ตลอดจนให้บริการทางการเงินแก่ สมาชิก โดยมีเงินปันผลคืนตามส่วนให้อีกด้วย สหกรณ์ประเภทนี้ได้รับความนิยม และจัดตั้งขึ้นใน หมู่ผู้มี รายได้ประจำเช่น ข้าราชการ ครู ตำรวจ รัฐวิสาหกิจต่างๆ

รัฐวิสาหกิจ หมายถึง องค์กรของรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของหรือบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐบาล มีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละ 50 มีการบริหารงานอยู่ระหว่างระบบราชการ

1. เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม กิจการบางประเภทเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อส่วนรวม ถ้าเอกชนดำเนินการ อาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับ การบริการที่ดีและเป็นธรรม
2. เพื่อป้องกันการผูกขาด การให้เอกชนดำเนินการโดยให้มีการแข่งขันเสรี ผู้ผลิตรายย่อยอาจสู้ผู้ผลิตรายใหญ่ไม่ได้ ทำให้เกิดการผูกขาด ทำให้ประชาชน ถูกเอาเปรียบได้

รัฐวิสาหกิจ (ต่อ)

3. กิจกรรมบางประเภทต้องอาศัยการลงทุนที่สูงมาก เช่น การผลิตไฟฟ้าต้องลงทุนสร้างเขื่อนอ่างเก็บน้ำเครื่องมือเครื่องจักร และกำลังคนจำนวนมาก ซึ่งเอกชนไม่สามารถดำเนินการได้
4. เพื่อหารายได้เข้ารัฐ รัฐบาลจำเป็นต้องหารายได้เข้ารัฐนอกจากการเก็บภาษีอากรเพื่อนำไปใช้จ่ายในการทำนุบำรุง และพัฒนาประเทศชาติ
5. เพื่อความมั่นคงของประเทศ ในยามสงครามสินค้าบางชนิดมีความจำเป็นต่อส่วนรวม เพื่อเป็นการป้องกันการขาดแคลนในยามฉุกเฉิน รัฐจำเป็นต้อง เข้ามาดำเนินการเอง ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตเชื้อเพลิง ยารักษาโรค เป็นต้น
6. เพื่อเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมและเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศชาติ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กิจการแฟรนไชส์ (Franchise)

- **แฟรนไชส์** หมายถึง สัมปทาน ดังนั้น กิจการแฟรนไชส์ อาจเรียกอีกอย่างว่า ธุรกิจสัมปทาน คือธุรกิจที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 กลุ่มขึ้นไปหรือมากกว่า ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบต่างกัน แต่จะส่งเสริมซึ่งกันและกันในระบบธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์จะกระจายสินค้า หรือบริการไปสู่ผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ
- ในปัจจุบันธุรกิจแฟรนไชส์เป็นที่นิยมมาก มีกิจการหลายกิจการที่กำเนิดจากธุรกิจแฟรนไชส์ เพราะการดำเนินงานในธุรกิจประเภทนี้ จะมีบริษัทแม่คอยแนะนำ ให้ความช่วยเหลือเป็นผู้เตรียมใบอนุญาตเทคนิคการผลิต การบริหารงาน ขายให้กับผู้ซื้อแฟรนไชส์หรือผู้ซื้อสัมปทาน เพื่อขอสิทธิในการเป็นเจ้าของ และดำเนินงานในลักษณะเดียวกับที่บริษัทแม่ได้วางรูปแบบไว้ ซึ่งธุรกิจที่เป็นบริษัทแม่ส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จ มีแนวทางในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

ธุรกิจแฟรนไชส์แบ่งออกเป็น 2 คือ

1. แฟรนไชซอร์ (Franchisors) หรือเจ้าของธุรกิจ คือผู้ให้สัมปทาน
2. แฟรนไชซี (Franchisees) คือ ผู้ขอรับสัมปทาน

ปัจจุบันธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย มีทั้งส่วนที่เป็นสาขาจากต่างประเทศ เช่น กิจการจำหน่ายสินค้าประเภทจานด่วน (Fast Food) ได้แก่ เคเอฟซี แมคโดนัลด์ พิชซ่าฮัท ฯลฯ กิจการจำหน่ายสินค้าสะดวกซื้อ ได้แก่ เซเว่น-อีเลฟเว่น ไทเกอร์มาร์ต สตาร์ชอร์ป ฯลฯ และธุรกิจแฟรนไชส์ที่กำเนิด โดยคนไทยเอง เช่น เลมอนฟาร์ม ลูกชิ้นแชมป์ ชายสี่บะหมี่เกี๊ยว ข้าวมันไก่เจมส์ ฯลฯ

THE END